

_ Mirosław J. Kubiak _

PYTHON

ZADANIA Z PROGRAMOWANIA

**Przykładowe
imperatywne rozwiązania**

Helion

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz Helion SA dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz Helion SA nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Redaktor prowadzący: Małgorzata Kulik

Projekt okładki: Studio Gravite / Olsztyn
Obarek, Pokoński, Pazdrijowski, Zaprucki

Grafika na okładce została wykorzystana za zgodą Shutterstock.com

Helion SA

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel. 32 231 22 19, 32 230 98 63

e-mail: helion@helion.pl

WWW: <http://helion.pl> (księgarnia internetowa, katalog książek)

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres

<http://helion.pl/user/opinie/pyzaim>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

ISBN: 978-83-283-7254-2

Copyright © Helion 2021

Printed in Poland.

- Kup książkę
- Poleć książkę
- Oceń książkę

- Księgarnia internetowa
- Lubię to! » Nasza społeczność

Spis treści

	Od autora	7
	Wstęp	11
Rozdział 1.	W jaki sposób Python komunikuje się z użytkownikiem	15
	Podstawowe operacje wejścia – wyjścia	15
Rozdział 2.	Struktury warunkowe i operatory logiczne	25
	Struktury warunkowe	25
	Konstrukcja if	25
	Trójargumentowa instrukcja warunkowa	27
	Operatory logiczne	31
	Operator trójargumentowy	34
	Porównywanie ciągów tekstowych	35
Rozdział 3.	Struktury cykliczne, czyli wielokrotne wykonywanie fragmentu kodu	37
	Pętle warunkowe i licznikowe	37
Rozdział 4.	Funkcje	55
	Wprowadzenie do funkcji	55
	Definiowanie i wywoływanie funkcji	56
	Moduły	60
	Rekurencja	68
	Funkcje anonimowe — lambda	77
	Funkcje — cd.	78
Rozdział 5.	Klasy i programowanie zorientowane obiektowo	87
	Wprowadzenie	87
	Podstawy paradygmatu obiektowego	88

Obiekty i klasy	88
Klasa Osoba	99
Dziedziczenie	101
Przeciążanie metod	104
Rozdział 6. Pliki	107
Wprowadzenie	107
Typy plików	108
Serializacja danych — zapis i odczyt danych binarnych	125
Rozdział 7. Wyjątki	131
Instrukcja try-except	131
Rozdział 8. Dekoratory i menedżery kontekstu	137
Dekoratory	137
Menedżery kontekstu	141
Rozdział 9. Iteratory i generatory	143
Zalety iteratorów i generatorów	143
Iteratory	145
Funkcja next()	145
Iterator range()	149
Generatory	150
Rozdział 10. Funkcje wyższego rzędu	157
Bibliografia	163

Rozdział 1.

W jaki sposób Python komunikuje się z użytkownikiem

W tym rozdziale omawiam sposób, w jaki język Python komunikuje się z użytkownikiem.

Podstawowe operacje wejścia – wyjścia

Istnieje kilka sposobów prezentacji wyników programu. Na przykład dane można wydrukować w formie czytelnej dla człowieka lub zapisać do pliku, aby je wykorzystać w przyszłości. W tym rozdziale omówię niektóre podstawowe możliwości języka Python.

Każda aplikacja powinna mieć możliwość komunikowania się z użytkownikiem. Za pomocą prostych przykładów pokażę, w jaki sposób napisany w Pythonie program komunikuje się z użytkownikiem poprzez **standardowe operacje wejścia – wyjścia**.

Podstawowe operacje wejścia – wyjścia w języku Python realizowane są za pomocą dwóch poleceń (funkcji):

- ◆ `print()`, która służy do wypisywania wartości, np. na ekranie komputera;
- ◆ `input()`, która służy do odczytywania wartości podanych przez użytkownika, np. z klawiatury.

Przystępuję teraz do przedstawienia zadań i ich przykładowych rozwiązań w języku Python.

Zadanie

1.1

Napisz program, który oblicza pole prostokąta. Wartości boków *a* i *b* są typu `float` i należy je wprowadzić z klawiatury. Wynik działania programu należy wyprowadzić na ekran komputera.

Przykładowe rozwiązanie — listing 1.1

```
# Zadanie 1.1.
# To jest komentarz.

print("Program oblicza pole prostokąta.")

a = float(input("Podaj bok a = ")) # Czytanie z klawiatury liczby
↳rzeczywistej a.
b = float(input("Podaj bok b = ")) # Czytanie z klawiatury liczby
↳rzeczywistej b.

print() # Wyświetlenie pustej linii.

pole = a * b # Obliczanie pola prostokąta.

print("Dla a =", a, "i b =", b) # Wyświetlenie zmiennych a i b.
print("pole prostokąta =", pole) # Wyświetlenie zmiennej pole.
```

Przeanalizuję teraz program linijka po linijce.

Komentarze w języku Python zaczynają się od znaku „#” i kończą z końcem wiersza.

```
# Zadanie 1.1.
# To jest komentarz.
```

Komentarze wieloliniowe można wstawiać do programu w postaci wielowierszowych *stringów* (ograniczonych przez `"""` lub `'''`) bez żadnych działań (np. przypisań); *stringi* te nie są traktowane jako wyrażenia i są pomijane przez interpreter (lub kompilator).

```
'''
To jest wieloliniowy
komentarz.
'''
```

Wywołanie funkcji `input()` i pobranie zmiennej `a` wpisanej za pomocą klawiatury przedstawia następująca linijka kodu:

```
a = float(input("Podaj bok a = ")) # Czytanie z klawiatury
↳ liczby rzeczywistej a.
```

Argument przekazany funkcji `float()` zostanie przekonwertowany na postać liczby zmiennoprzecinkowej (typ `float`). Zmienna `a` jest typu `float`.

Język Python obsługuje cztery różne typy liczbowe:

- ♦ `int` (liczby całkowite, które mogą być reprezentowane również w systemach ósemkowym i szesnastkowym);
- ♦ `long` (długie liczby całkowite);
- ♦ `float` (liczby rzeczywiste zmiennoprzecinkowe);
- ♦ `complex` (liczby zespolone).

Analogicznie wprowadzamy zmienną `b`. Obie zmienne są typu rzeczywistego. Zmienna `pole` oblicza pole prostokąta według wzoru:

```
pole = a * b # Obliczanie pola prostokąta.
```

Polecenie

```
print() # Wyświetlenie pustej linii.
```

wyświetla na ekranie komputera pustą linię.

Wyświetlenie wartości zmiennych `a` i `b` oraz `pole` na ekranie komputera umożliwiają następujące linijki kodu:

```
print("Dla a =", a, "i b =", b) # Wyświetlenie zmiennych
↳ a i b.
print("pole prostokąta =", pole) # Wyświetlenie zmiennej
↳ pole.
```

Rezultat działania programu można zobaczyć na rysunku 1.1.

Rysunek 1.1. *Efekt działania programu*
Zadanie 1.1

```
Program oblicza pole prostokąta.
Podaj bok a = 1.02
Podaj bok b = 2

Dla a = 1.02 i b = 2.0
pole prostokąta = 2.04
Press any key to continue . . .
```


Uwaga

Napis `Press any key to continue . . .` (Naciśnij dowolny klawisz, aby kontynuować...) będzie pojawiał się w dalszej części książki **wyłączenie** na ekranie komputera.

Program powyżej można przedstawić trochę inaczej, stosując tzw. sformatowany łańcuch znaków¹ (ang. *Formatted String Literals*) lub f-ciąg. Dzięki niemu kod jest bardziej czytelny niż w poprzednich wersjach Pythona.

Zadanie 1.1a.

```
print("Program oblicza pole prostokąta.")

a = float(input("Podaj bok a = ")) # Czytanie z klawiatury liczby
rzeczywistej a.
b = float(input("Podaj bok b = ")) # Czytanie z klawiatury liczby
rzeczywistej b.

print() # Wyświetlenie pustej linii.

pole = a * b # Obliczanie pola prostokąta.

print(f"Dł a = {a} i b = {b}") # Wyświetlenie zmiennych a i b.
print(f"pole prostokąta = {pole}.") # Wyświetlenie zmiennej pole.
```

Teraz wartości zmiennych `a` i `b` oraz `pole` umożliwiają wyświetlenie na ekranie komputera następującej linijki kodu:

```
print(f"Dł a = {a} i b = {b}") # Wyświetlenie zmiennych
↳ a i b.
print(f"pole prostokąta = {pole}.") # Wyświetlenie
↳ zmiennej pole.
```

Rezultat działania programu można zobaczyć na rysunku 1.1a.

W dalszej części książki, w ramach ćwiczeń, oba formaty wyprowadzania danych na ekran komputera będą stosował wymiennie.

¹ Sformatowany łańcuch znaków, lub krócej: f-łańcuch, jest ciągiem znaków poprzedzonych przedrostkami `f` lub `F`. Ciągi te mogą zawierać pola zastępcze, które są wyrażeniami ograniczonymi nawiasami klamrowymi `{}`. Podczas gdy inne literały ciągów zawsze mają stałą wartość, sformatowane ciągi są naprawdę wyrażeniami obliczanymi w czasie wykonywania. Sformatowany łańcuch znaków stosowany jest od wersji Pythona 3.6.

Rysunek 1.1a.*Efekt działania**programu**Zadanie 1.1a*

```
Program oblicza pole prostokąta.
```

```
Podaj bok a = 1.02
```

```
Podaj bok b = 2
```

```
Dla a = 1.02 i b = 2.0
```

```
pole prostokąta = 2.04.
```

Zadanie**1.2**

Napisz program, który wyświetla na ekranie komputera wartość predefiniowanej stałej $\pi = 3.14\dots$. Należy przyjąć format wyświetlania tej stałej z dokładnością do trzech miejsc po przecinku.

Wskazówka

Do programu dołącz moduł `math`².

Przykładowe rozwiązanie — listing 1.2

```
# Zadanie 1.2.
```

```
import math # Dołączamy moduł math.
```

```
print("Program wyświetla stałą pi z zadaną dokładnością.")
```

```
print("pi = %5.3f"% math.pi, ".", sep = "")
```

Linijka kodu w programie:

```
print("pi = %5.3f"% math.pi, ".", sep = "")
```

oznacza, że do wyświetlenia na ekranie liczby π przeznaczono 5 pól, w tym 3 pola na część ułamkową. Natomiast separator `sep = ""` służy do formatowania ciągów znaków wyjściowych³.

Moduł `math`, który należy do programu zaimportować poleceniem

```
import math # Dołączamy moduł math.
```

dostarcza nam potrzebną liczbę π .

Rezultat działania programu można zobaczyć na rysunku 1.2.

² Moduł `math` znajduje się w bibliotece standardowej Pythona i zawiera szereg funkcji gotowych do użycia w obliczeniach matematycznych.

³ UWAGA! Zastosowany tutaj zapis `sep = ""` i w rozdziale 2. `end = ""` jest niezgodny z wytycznymi stylu PEP 8 (zob.: <https://www.python.org/dev/peps/pep-0008/#whitespace-in-expressions-and-statements>). Zastosowano go wyłącznie w celu poprawy czytelności listingów programów.

Rysunek 1.2. *Efekt działania programu*
Zadanie 1.2

```
Program wyświetla stałą pi z zadaną dokładnością.  
pi = 3.142.
```

Zadanie

1.3 Napisz program, który wyświetla na ekranie komputera pierwiastek kwadratowy z wartości predefiniowanej $\pi = 3.14\dots$ z dokładnością do czterech miejsc po przecinku.

Przykładowe rozwiązanie — listing 1.3

```
# Zadanie 1.3.  
  
import math # Dołączamy moduł math.  
  
print("Program wyświetla pierwiastek kwadratowy z liczby pi")  
print("z dokładnością do czterech miejsc po przecinku.")  
print(f"sqrt(pi) = {math.sqrt(math.pi):.4f}", ".", sep = "")
```

Funkcja `sqrt()` pozwala na obliczenie pierwiastka kwadratowego z dowolnej liczby rzeczywistej. Należy ona do modułu `math`, który trzeba zaimportować do programu poleceniem `import math`.

Rezultat działania programu można zobaczyć na rysunku 1.3.

Rysunek 1.3. *Efekt działania programu*
Zadanie 1.3

```
Program wyświetla pierwiastek kwadratowy z liczby pi  
z dokładnością do czterech miejsc po przecinku.  
sqrt(pi) = 1.7725.
```

Oto przykłady kilku zadań zawierających podstawowe działania arytmetyczne.

Zadanie

1.4 Napisz program, który oblicza wynik dzielenia całkowitego bez reszty dla dwóch liczb całkowitych $a = 37$ i $b = 11$.

Wskazówka

Zastosuj operator `//` (**operator dzielenia bez reszty**), który wykonuje całkowitą operację dzielenia dwóch liczb całkowitych. Na przykład w języku F# w przypadku zastosowania operatora dzielenia `/` dla liczb całkowitych reszta wyniku jest pomijana (tak samo jest w niektórych językach imperatywnych: C/C++ i Java).

Przykładowe rozwiązanie — listing 1.4

```
# Zadanie 1.4.

a = 37
b = 11

print("Program wyświetla wynik dzielenia całkowitego")
print("bez reszty dwóch liczb całkowitych a i b.")

print("Dla liczb: a = %2i i b = %2i" % (a, b))
print("%2i // %2i = " % (a, b), a // b, ".", sep = "")
```

gdzie zapis `a // b` oznacza operację całkowitego dzielenia bez reszty.

Rezultat działania programu można zobaczyć na rysunku 1.4.

Rysunek 1.4. *Efekt działania programu*
Zadanie 1.4

```
Program wyświetla wynik dzielenia całkowitego
bez reszty dwóch liczb całkowitych a i b.
Dla liczb: a = 37 i b = 11
37 // 11 = 3.
```

Zadanie**1.5**

Napisz program, który oblicza resztę z dzielenia całkowitego dwóch liczb całkowitych `a = 37` i `b = 11`.

Wskazówka

Należy zastosować operator reszty z dzielenia całkowitego modulo, który oznaczamy w języku Python jako `%`. Podobnie jak w językach imperatywnych C/C++ i Java, operator ten umożliwia uzyskanie tylko reszty z dzielenia, natomiast wartość całkowita jest odrzucana.

Przykładowe rozwiązanie — listing 1.5

```
# Zadanie 1.5.

a = 37
b = 11

print("Program oblicza resztę z dzielenia całkowitego")
print("dwóch liczb całkowitych a i b.")
print(f"Dla liczb: a = {a} i b = {b}")
print(f"{a} % {b} = {a % b}", ".", sep = "")
```

Rezultat działania programu można zobaczyć na rysunku 1.5.

Rysunek 1.5. *Efekt działania programu*
Zadanie 1.5

```
Program oblicza resztę z dzielenia całkowitego
dwóch liczb całkowitych a i b.
Dla liczb: a = 37 i b = 11
37 % 11 = 4.
```

Zadanie

1.6 Napisz program, który wczytuje imię, nazwisko, wiek oraz cenę chleba, a następnie te cztery zmienne drukuje na ekranie komputera.

Przykładowe rozwiązanie — listing 1.6

```
# Zadanie 1.6.

print("Podaj swoje imię.")
imię = input()

print("Podaj swoje nazwisko.")
nazwisko = input()

wiek = int(input("Ile masz lat? "))

cena = float(input("Ile płaciłeś za chleb? "))

print()

print("Oto wprowadzone przez Ciebie dane:")
print("Imię: ", imię, ".", sep = "")
print("Nazwisko: ", nazwisko, ".", sep="")
print("Wiek:", wiek, "lata.")
print("Chleb kosztuje:", cena, "zł.")
```

Wywołanie funkcji `input()` i pobranie wartości tekstowej wpisanej za pomocą klawiatury przedstawia następująca linijka kodu:

```
imię = input()
```

Wywołanie funkcji `input()` i pobranie całkowitej wartości wpisanej za pomocą klawiatury przedstawia następująca linijka kodu:

```
wiek = int(input("Ile masz lat? "))4
```

⁴ Wartość zwrótna funkcji `input()`, czyli ciąg tekstowy, zostaje przekazana jako argument funkcji `int`.

Zmienna jest typu `int`. Wywołanie funkcji `input()` i pobranie wartości zmiennoprzecinkowej wpisanej za pomocą klawiatury przedstawia następująca linijka kodu:

```
cena = float(input("Ile płać się za chleb? "))
```

Zmienna jest typu `float`.

W programie zastosowano mechanizm separatora `sep = ""`, który kasuje niepotrzebne spacje pomiędzy elementami funkcji `print()`.

Ilustruje to następująca linijka kodu:

```
print("Imię: ", imię, ".", sep = "")
```

Rezultat działania programu można zobaczyć na rysunku 1.6.

Rysunek 1.6. *Efekt działania programu Zadanie 1.6*

```
Podaj swoje imię.  
Janusz  
Podaj swoje nazwisko.  
Nowak  
Ile masz lat? 24  
Ile płać się za chleb? 6  
  
Oto wprowadzone przez Ciebie dane:  
Imię: Janusz.  
Nazwisko: Nowak.  
Wiek: 24 lata.  
Chleb kosztuje: 6.0 zł.
```

Zadanie

1.7 Napisz program, w który generuje 5 liczb pseudolosowych z przedziału od 1 do 100.

Przykładowe rozwiązanie — listing 1.7

```
# Zadanie 1.7.  
  
import random # Importujemy do programu moduł random.  
  
print("Liczby pseudolosowe: ")  
  
print()  
  
for i in range(5):  
    liczba = random.randint(1, 100) # Generowanie liczby pseudolosowej.  
    print(liczba)
```

Rezultat działania programu można zobaczyć na rysunku 1.7.

Rysunek 1.7. *Efekt działania programu Zadanie 1.7*

```
Liczby pseudolosowe:  
36  
90  
84  
4  
87
```

Moduł `random` znajduje się w bibliotece standardowej i zawiera wiele funkcji przeznaczonych do pracy z liczbami pseudolosowymi.

Do wyświetlenia liczb pseudolosowych w programie skorzystano z pętli `for` (zob. rozdział 3.) oraz z funkcji `range()` (zob. rozdział 9.):

```
for i in range(5):  
    liczba = random.randint(1, 100) # Generowanie liczby  
    ↪ pseudolosowej.  
    print(liczba)
```

Więcej o funkcji `range()` w rozdziale 3. w **PI** i w **PF**.

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA
Helion

PROGRAMUJ IMPERATYWNIE W PYTHONIE!

- Poznaj język Python od strony praktycznej
- Naucz się czytać i analizować kod Pythona
- Rozwiążuj problemy programistyczne

Python to obecnie jeden z najpopularniejszych języków programowania, a jego znajomość zapewnia zatrudnienie w największych firmach i przy najciekawszych projektach w branży informatycznej. Szerokie możliwości, duża elastyczność i wszechstronność, przejrzystość i zwięzłość składni, czytelność i klarowność kodu, rozbudowany pakiet bibliotek standardowych, niemal nieograniczone zastosowanie w różnych dziedzinach nauki i biznesu — wszystko to sprawia, że język ten z pewnością utrzyma swoją pozycję, a programujące w nim osoby jeszcze długo będą należały do najbardziej pożądaných specjalistów na rynku IT.

Jedną z niewątpliwých zalet Pythona jest to, że wspiera różne paradygmaty programowania, w tym programowanie imperatywne. Jeśli chcesz poznać język od podstaw i dowiedzieć się, jak wykorzystać jego możliwości w podejściu imperatywnym i obiektowym, sięgnij po książkę *Python. Zadania z programowania. Przykładowe imperatywne rozwiązania*. Dzięki zamieszczonym w niej zadaniom o różnym poziomie trudności oraz ich rozwiązaniom szybko i gruntownie nauczysz się programować w Pythonie i czytać kod napisany w tym języku, a praktyczne wskazówki Ci zrozumieć bardziej zawzięte zagadnienia.

- Podstawowe operacje wejścia-wyjścia w języku Python
- Konstrukcje warunkowe, operatory logiczne i pętle
- Definiowanie i wywoływanie funkcji oraz rekurencja
- Programowanie zorientowane obiektowo w Pythonie
- Odczytywanie i zapisywanie plików tekstowych i binarnych
- Obsługa wyjątków, dekoratory i menedżery kontekstu
- Iteratory, generatory, funkcje wyższego rzędu

Przekonaj się, jak prosty może być język Python!

Jeśli chcesz poszerzyć swoją wiedzę i interesuje Cię programowanie funkcyjne w języku Python, sięgnij również po inną książkę tego autora:

Python. Zadania z programowania. Przykładowe funkcyjne rozwiązania

 Helion	<i>Sprawdź nasze szkolenia!</i> SZKOLENIA AKADEMIA IT & BUSINESS HELIONSZKOLENIA.PL	KOD KORZYŚCI <i>Sięgnij po więcej!</i> ▶
 helion.pl		ISBN 978-83-283-7254-2 9 788328 372542
 HELION SA ul. Kościuszki 1c 44-100 Gliwice tel.: 32 230 98 63 helion@helion.pl		INFORMATYKA W NAJLEPSZYM WYDANIU Cena: 39,90 zł